

30. ייסודה של מכללת הנגב על שם פנחס ספיר

במצע שהצגתי כשהייתי מועמד לתפקיד ראש המועצה האזורית שער הנגב בתחילת 1974, התחייבתי לייסד מוסד פדגוגי ברמה גבוהה שיאפשר לתושבי הפריפריה ליהנות מאותן הזדמנויות ללימודים שניתנות למי שגר בערים הגדולות. כאשר שר החינוך, אהרן ידלין, הציע להקים מכללה בדרום הארץ, התחוללה תחרות על מיקומה בין אזורי הדרום השונים, שהיו משוכנעים ביתרונות שתביא להם הקמתה. דובר על אשקלון, שבה פעלה שלוחה של אוניברסיטת בר-אילן; על המועצה האזורית באר טוביה, שבה היה קיים כבר הסמינר למורים "אחוזה"; על בית הספר "אשל הנשיא" סמוך לבאר שבע; ועל בית הספר האזורי שער הנגב.

לאחר בחירתי לראש המועצה האזורית שער הנגב ב-29 ביולי 1974, התמסרתי למשימת הקמתה של המכללה באזורנו. שוחחתי עם כל ראשי המועצות האזוריות בנגב, ביקשתי את תמיכתם והצלחתי לגייס לצדנו כמה פוליטיקאים מהנגב, חברי כנסת ועוד. כמו כן ביקשתי את תמיכת מפלגת העבודה במטרה זו, ופניתי לקבל את גיבויה של התנועה הקיבוצית. הבעיה הראשונה שאיתה התמודדתי הייתה עם ראש המועצה האזורית באר טוביה, אברהם חלפון, שבאותה תקופה

כיהן גם כמזכיר ארגון המועצות האזוריות, שמנה חמישים מועצות. הוא הבהיר לי את רצונו שהמכללה תוקם באזורו, ואף שילב איום מפורש בדבריו, כי אם אמשיך להתעקש לייסד את המכללה באזורי, יכול להיות "שתסיים את תפקידך בקדנציה הראשונה". לא היה בזה שום דבר אישי, אלא פוליטי. הוא רגז עלי תקופה ממושכת, אבל הזמן והצלחת הפרויקט עשו את שלהם והיינו לידידים טובים. אני סבור שהוא בוודאי העריך אותי על התעקשותי. מרבית ראשי הרשויות שתמכו בי לא תיארו לעצמם שביום מן הימים המכללה תיהפך לאחד המוסדות החשובים בנגב.

בראשית 1975 החליט שר החינוך ידלין לטובתנו. באותה שנה החלה המכללה לפעול. היכולת להתחיל לתפקד וללמד באופן מידי נבעה מן העובדה שבשער הנגב היה קיים זה מכבר בית ספר למבוגרים בניהולו המבורך של צבי גליני שנמנה עם מייסדי קיבוץ ניר עם, וכתוצאה מזמינותם ומאיכותם של הכתות ומתקני הלימוד בבית הספר האזורי שער הנגב. גורמים אלה גם תרמו להכרעת השר ידלין להקים את המכללה בשער הנגב.

הרעיון הבסיסי שבהקמת המכללה היה שילמדו בה תלמידים מהערים, מעיירות הפיתוח, מהקיבוצים ומהמושבים שבדרום הארץ. המטרה הייתה לאפשר לימודים אחרי יום עבודה רגיל כדי לצבור "קרדיטים" אקדמיים. הוויכוח המהותי הראשון שהתנהל בין ראשי הרשויות שתמכו ביוזמה להקמת המכללה בשער הנגב היה אם עלינו להסתפח לאוניברסיטה העברית בירושלים או לאוניברסיטת בן-גוריון בבאר שבע. שתי האוניברסיטאות רצו להעניק לנו את חסותן, אבל התעקשתי

לבחור באוניברסיטת בן-גוריון הממוקמת בנגב. אוניברסיטה זו עשתה ב-1975 את צעדיה הראשונים וטרם הייתה לגורם רב משקל כפי שהיא היום (2005).

קבעתי כלל, שהנהלת המכללה תהיה מורכבת רק מראשי המועצות והערים הקשורים אליה. כצעד מעשי ביקשתי את תמיכת שר הפנים, וקיבלתי אותה – בתיווכו של הממונה על מחוז הדרום, יצחק ורדימון, שפעל נמרצות להשגת כספים לשם הקמת הבניינים הראשונים של המכללה. כעבור שנים הצעתי לכבדו בתואר "אזרח כבוד של המכללה".

ב-1976, לאחר פטירתו של יושב ראש הסוכנות היהודית ושר האוצר לשעבר פנחס ספיר החלטנו, בהסכמת משפחתו, להעניק את שמו למכללה. ראוי לציין גם את תרומתה של לאה פורת, מנהלת אגף האמנויות במשרד החינוך, שעזרה לנו והדריכה אותנו בצעדינו הראשונים. אברהם רוזנמן (אברהמי) מקיבוץ סעד, ראש המועצה האזורית עזתה, מועצה שכנה לנו, סייע מאוד ויעץ לי בפיתוח המכללה. שותף פעיל במאמצי להקמת המכללה היה דב גרינבלט, גזבר המועצה האזורית שער הנגב מקיבוץ מפלסים, שמסירותו הבלתי נלאית ונחישותו תרמו להפיכת הפרויקט מחלום למציאות.

אחד השלבים בפיתוח המכללה היה הקמת "מכינה" לחילים משוחררים אשר עקב בעיות אישיות, משפחתיות או כלכליות נבצר מהם לסיים י"ב כיתות. בדרך זו אפשרנו להם להיכנס ללימודים אוניברסיטאיים.

הלימודים במכללה התקיימו מהבוקר עד הלילה. הקמנו בניינים חדשים בעזרתו של יושב ראש הסוכנות היהודית אריה דולצ'ין, שגם זכה לתואר "אזרח כבוד של המכללה". השכלנו

לבסס את המכללה ללא זיקה פוליטית ויצרנו שיתוף פעולה עם מגזרים שונים של החברה בנגב, כשהסיסמה העיקרית הייתה "שילוב חברתי עם לימודים אקדמיים וכלליים".

ניסינו ליצור קשרים עם סטודנטים ערבים ממחנה הפליטים ג'בליה, שכנינו ברצועת עזה. ביקרתי אצלם פעמים מספר וקשרתי קשרי ידידות עם יושב הראש שלהם, מסעוד אל-מסעוד. בהתבסס על מפגשים אלה ארגנו הרצאות לפקידים מוניציפאליים ערבים במכללה.

במשך כ-13 שנה עמדתי בראש הוועד המנהל של המכללה ואני מרגיש שהזרע אשר נטמן עזר מאוד להפוך את מכללת ספיר למכללה הגדולה בארץ בשנות האלפיים, ובה כ-8,000 תלמידים. בלי ספק, יורשי בתפקיד ראש המועצה, שי חרמש מקיבוץ כפר עזה, מילא תפקיד חשוב בהפיכת המכללה לקמפוס אוניברסיטאי במלוא מובן המילה. הייתה לי הזדמנות לעבוד עם שלושה מנכ"לים. הראשון היה אורי בית-אור מקיבוץ גבים, שלאחר שמילא תפקיד פורה יצא לארצות הברית וסיים את הדוקטורט שלו. אציין גם את העבודה החשובה של המנכ"לים יהודה שוסטר מקיבוץ מפלסים, מוסה שילב מקיבוץ נחל עוז ואהרון טלנברג מקיבוץ ברור חיל.

בשנים האחרונות אני משתף פעולה עם המכללה כחבר בהנהלה האקדמית ועזרתי במיוחד בפיתוח המחלקה לתלמידים מחוננים. כיום אנו מנסים להשיג מימון להקמת מחלקה חדשה לשיקום פצועים מהצבא ומתאונות אזרחיות. הכוונה היא לעזור להם להשתלב מחדש בחברה למרות פציעתם. הפרויקט הזה מתנהל בחסות המנכ"ל הנוכחי של המכללה, ד"ר נחמי פז, חברי משכבר הימים. הנהגתם הברוכה של נשיא המכללה, פרופסור

זאב צחור, ויושב ראש הוועד המנהל, שי חרמש, תורמת רבות לקידום המכללה ולהפיכתה לאחד ממוסדות החינוך האקדמיים הבכירים בישראל. שטחי הפעולה והלימודים מתרחבים כל העת, והמכללה מציעה לבאים בשעריה פוטנציאל בלתי נדלה לפיתוח עצמי, חברתי ואקדמי. המכללה היא עבורי אידיאל שהתגשם.